

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ТИББИЁТ АКАДЕМИЯСИ

2025

2011 йилдан чиқа бошлаган

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК

ТАШКЕНТСКОЙ МЕДИЦИНСКОЙ АКАДЕМИИ

Тошкент

Выпуск набран и сверстан на компьютерном издательском комплексе

редакционно-издательского отдела Ташкентской медицинской академии

Начальник отдела: М. Н. Аслонов

Редактор русского текста: О.А. Козлова

Редактор узбекского текста: М.Г. Файзиева

Редактор английского текста: А.Х. Жураев

Компьютерная корректура: З.Т. Алюшева

Учредитель: Ташкентская медицинская академия

Издание зарегистрировано в Ташкентском Городском управлении печати и информации

Регистрационное свидетельство 02-00128

Журнал внесен в список, утвержденный приказом № 201/3 от 30 декабря 2013года

реестром ВАК в раздел медицинских наук

Рукописи, оформленные в соответствии

с прилагаемыми правилами, просим направлять

по адресу: 100109, Ташкент, ул. Фароби, 2,

Главный учебный корпус ТМА,

4-й этаж, комната 444.

Контактный телефон: 214 90 64

e-mail: rio-tma@mail.ru

rio@tma.uz

Формат 60x84 1/8. Усл. печ. л. 9,75.

Гарнитура «Cambria».

Тираж 150.

Цена договорная.

Отпечатано на ризографе редакционно-издательского отдела ТМА.

100109, Ташкент, ул. Фароби, 2.

Вестник ТМА 2025

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор

проф. А.К. Шадманов

Заместитель главного редактора

проф. О.Р.Тешаев

Ответственный секретарь

проф. Ф.Х.Иноятова

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ

акад. Аляви А.Л.

проф. Билалов Э.Н.

проф. Гадаев А.Г.

проф. Жае Вук Чои (Корея)

акад. Каримов Ш.И.

проф. Силина Т. (Украина)

акад. Курбанов Р.Д.

проф. Зуева Л. (Россия)

проф. Метин Онерчи (Турция)

проф. Ми Юн (Корея)

акад. Назыров Ф.Г.

проф. Нажмутдинова Д.К.

доц. Рахматуллин А.Р. (Россия)

проф. Саломова Ф.И.

проф. Трескач С. (Германия)

проф. Шайхова Г.И.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА

Дмн. Абдуллаева Р.М.

проф. Акилов Ф.О. (Ташкент)

проф. Аллаева М.Д. (Ташкент)

проф. Хамдамов Б.З. (Бухара)

проф. Ирискулов Б.У. (Ташкент)

проф. Каримов М.Ш. (Ташкент)

проф. Маматкулов Б.М. (Ташкент)

проф. Охунов А.О. (Ташкент)

проф. Парпиева Н.Н. (Ташкент)

проф. Рахимбаева Г.С. (Ташкент)

проф. Хамраев А.А. (Ташкент)

проф. Холматова Б.Т. (Ташкент)

проф. Шагазатова Б.Х. (Ташкент)

EDITORIAL BOARD

Editor in chief

prof. A.K. Shadmanov

Deputy Chief Editor

prof. O.R. Teshaev

Responsible secretary

prof. F.Kh. Inoyatova

EDITORIAL TEAM

academician Alyavi A.L.

prof. Bilalov E.N.

prof. Gadaev A.G.

prof. Jae Wook Choi (Korea)

academician Karimov Sh.I.

prof. Silina T. (Ukraine)

academician Kurbanov R.D.

prof. Zueva L. (Russia)

prof. Metin Onerc (Turkey)

prof. Mee Yeun (Korea)

prof. Najmutdinova D.K.

assoc. Rakhmatullin A.R. (Russia)

prof. Salomova F.I.

prof. Treskatch S. (Germany)

prof. Shaykhova G.I.

EDITORIAL COUNCIL

DSc. Abdullaeva R.M.

prof. Akilov F.O. (Tashkent)

prof. Allaeva M.D. (Tashkent)

prof. Khamdamov B.Z. (Bukhara)

prof. Iriskulov B.U. (Tashkent)

prof. Karimov M.Sh. (Tashkent)

prof. Mamatkulov B.M. (Tashkent)

prof. Okhunov A.A. (Tashkent)

prof. Parpieva N.N. (Tashkent)

prof. Rakhimbaeva G.S. (Tashkent)

prof. Khamraev A.A. (Tashkent)

prof. Kholmatova B.T. (Tashkent)

prof. Shagzatova B.X. (Tashkent)

*Journal edited and printed in the computer of Tashkent
Medical Academy editorial department*

Editorial board of Tashkent Medical Academy

Head of the department: M.N. Aslonov

Russian language editor: O.A. Kozlova

Uzbek language editor: M.G. Fayzieva

English language editor: A.X. Juraev

Corrector: Z.T. Alyusheva

Organizer: Tashkent Medical Academy

*Publication registered in editorial and information
department of Tashkent city*

Registered certificate 02-00128

*Journal approved and numbered under the order 201/3 from 30 of
December 2013 in Medical Sciences department OF SUPREME ATTESTATION*

COMMISSION

COMPLETED MANUSCRIPTS PLEASE SEND following address:

*2-Farobiy street, 4 floor room 444. Administration building of TMA.
Tashkent. 100109, Toshkent, ul. Farobi, 2, TMA bosh o'quv binosi, 4-qavat,
444-xona.*

Contact number: 71-214 90 64

e-mail: rio-tma@mail.ru. rio@tma.uz

Format 60x84 1/8. Usl. printer. l. 9.75.

Listening means «Cambria».

Circulation 150.

Negotiable price

Printed in TMA editorial and publisher department risograph

2 Farobiy street, Tashkent, 100109.

Xulosa. Shunday qilib 21, 60, 90, 120, 150, 180 kunlik tajriba guruhidagi kalamushlarning me'da devori qavat-lari morfometrik o'zgarishlari o'rganildi. Bunda 21 kunlik nazorat guruhiga nisbatan tajriba guruhi kalamushlarning me'da devori umumiy qalinligi 14 % ga, 60 kunlik kalamushlarning me'da devori umumiy qalinligi 15 % ga, 90 kunlik kalamushlarning me'da devori umumiy qalinligi 16 % ga, 120 kunlik kalamushlarning me'da devori umumiy qalinli-gi 18 % ga, 150 kunlik kalamushlarning me'da devori umumiy qalinligi 15 % ga, 180 kunlik kalamushlarning me'da devori umumiy qalinligi 14 % ga o'zgarganligi aniqlandi.

GENERALLASHGAN EPILEPSIYADA NEYROPSIXOLOGIK BUZULISHLAR SKRININGI

Fayziyeva R.H., Azizova R.B.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Tadqiqot maqsadi: Generallashgan epilepsiyada kuzatiladigan kognitiv buzilishlar hamda depressiya darajasini neyropsixologik testlar yordamida aniqlash

Tadqiqot material va usullari: Umumiy epilepsiya (idiopatik, simptomatik, kriptogen) bo'lgan 18 yoshdan 60 yoshgacha bo'lgan (o'rtacha yoshi $36,5 \pm 12,6$) jami 100 nafar bemor tanlandi. Tashxis klinik va EEG natijalari asosida tasdiqlandi. Bemorlar epilepsiya davomiyligi bo'yicha uch guruhga bo'lingan: 1-guruh (<5 yosh), 2-guruh (5-10 yosh) va 3-guruh (>10 yosh). Bemorlarda kognitiv faoliyat Monreal Kognitiv Baholash (MoCA) testi yordamida baholandi va depressiyaning og'irligi Hamilton Depressiya Rating Scale (HDRS) yordamida baholandi. Epilepsiya davomiyligi hamda kognitiv va depressiv holatlar o'rtasidagi bog'liqlik Spearman korrelyatsiyasi yordamida tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari: MoCA ballari guruhlar bo'ylab progressiv ravishda pasayib bordi, bu epilepsiya davom-iyligi ortishi bilan kognitiv buzilishlarning kuchayishini ko'rsatadi (1-guruh: $23,4 \pm 0,24$; 2-guruh: $22,3 \pm 0,38$; 3-gu-ruh: $21,6 \pm 0,8$; $p < 0,001$). Xuddi shuningdek, HDRS ballari sezilarli darajada oshgan bo'lib, bu epilepsiya uzoq davom etgan bemorlarda depressiv simptomlarning yuqori darajada uchrashini ko'rsatadi (1-guruh: $11,8 \pm 0,35$; 2-gu-ruh: $13,7 \pm 0,55$; 3-guruh: $15,6 \pm 0,21$; $p < 0,001$). Spearman korrelyatsiya tahlili epilepsiya davomiyligi va MoCA bal-lari o'rtasida salbiy bog'liqlikni ($\rho = -0,45$; $p < 0,001$) hamda epilepsiya davomiyligi va HDRS ballari o'rtasida ijobiy bog'liqlikni ($\rho = 0,36$; $p < 0,001$) aniqladi.

Xulosa: Bizning tadqiqot natijalarimiz shuni ko'rsatadiki, generallashgan epilepsiyada kognitiv buzilishlar va depressiv simptomlar progressiv xarakterga ega bo'lib, kasallik davomiyligi oshishi bilan yomonlashadi. Ushbu nati-jalar epilepsiya bilan og'rikan bemorlarda kognitiv va emotsional buzilishlarning oldini olish uchun erta neyropsix-ologik baholash va maqsadli terapevtik yondashuvlarning muhimligini ta'kidlaydi. Kelgusi tadqiqotlar neyrotrofik omillarning rolini va kognitiv hamda psixologik natijalarni yaxshilashga qaratilgan alternativ terapevtik usullarni o'rganishga qaratilgan.

YOG'LI GEPATOZDA METABOLIK JARAYONLAR BUZILISHLARINI KORREKSIYALASH

Abdullayeva M.I.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

So'nggi yillarda yog'li gepatoz jigar kasalliklari orasida yetakchi o'rinlarni egallab kelmoqda. Alkogol mahsu-lotlarini iste'mol qilish yog'li gepatoz kasalligi kelib chiqishining sabablaridan biri sanaladi. Shu sabadan alkogolli yog'li gepatozda biokimyoviy ko'rsatkichlarga mahalliy o'simlikdan olinganyangi supramolekulyar kompleks birik-ma ta'sirini aniqlashni maqsad qilib olindi.

Material va usullar: Tajriba kalamushlariga etanolning 40% li eritmasidan 10 ml/kg miqdorda oshqozonga 10 kun mobaynida kiritish orqali o'tkir gepatoz chaqirildi. So'ng davolash maqsadida glitsirizin kislotaning monokaliy-li tuzi va gall kislota tutgan supramolekulyar kompleks (SK) va qiyosiy preparat sifatida karsil yuborildi. Qon zardo-bida ALT, AsT faolligi, umumiy oqsil, xolesterin, glyukoza va triglitserid miqdori aniqlandi.

Natijalar va muhokama: Shunday qilib, alkogolli yog'li gepatozda sitoliz (transaminazalar faolligining ortishi), xolestaz (xolesterin miqdorining ortishi), yallig'lanish (qonda umumiy oqsil miqdorining ortishi) va giperglikemiya rivojlanishi kuzatildi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, supramolekulyar kompleksning tadqiq qilingan 50, 100 va 150 mg/kg miqdorlari kiritilgan hayvonlarda deyarli barcha biokimyoviy ko'rsatkichlar (umumiy oqsil, glyukoza, ALT, AsT, tri-glitserid, xolesterin) nazorat guruhidan statistik ahamiyatli farq qilib, natijalar intakt guruhi kalamushlariga yaqin bo'ldi va ular orasida statistik ishonarli farqlar kuzatilmadi. Tajribada supramolekulyar kompleksi o'tkir yog'li gepa-toz modelida yuqori biologik faollikni ko'rsatdi va uning 100 mg/kg miqdori optimal davolovchi faol miqdor sifati-da keying tadqiqotlar uchun tanlab olindi. Qo'llanilgan SK birikmaning samarasi yuqori ekanligi ma'lum bo'ldi. Olib borilgan davolash usullarining samaradorligi uning membranaga barqarorlashtiruvchi ta'sir ko'rsatishi bilan bog'liq bo'lib, bu holat lipoperoksidatsiya jarayoni ingibirlanishi, organizmning antioksidant holati darajasi ortishi orqali amalga oshadi.

Xulosa: Shunday qilib, alkogolli yog'li gepatozda umumiy oqsil, glyukoza, ALT, AsT, triglitserid, xolesterin kabi biokimyoviy ko'rsatkichlari o'zgarishlariga mahalliy o'simliklardan olingan yangi glitsirizin kislotali supramolekul-yar kompleksi samarali ta'sir etdi va SK ning 100 mg/kg miqdori eng yuqori biologik faollikni ko'rsatdi.